

Stiletten

ORGAN FÖR INDEPENDENT LIVING I SVERIGE SEDAN 1986 | NR 3 2006 | 40:-

Med blick mot framtiden

Stiletten har träffat Carl Älfvåg, generaldirektör för Handisam, för att snacka om handikappolitik och framtiden.

Dessutom har vi tagit pulsen på assistansföretagen. Hur många eldsjälar finns det kvar?

Är det en bransch som vilken som helst?

ASSISTANSKOLL - LÄTTARE ATT VÄLJA

SKRIV LÄTTLÄST!

VAR ÄR VI PÅ VÄG?

Vi har ställt oss frågan om vad vi hyser för hopp inför framtiden. I det här numret kan du läsa om det offentliga Sveriges försök att göra samhället tillgängligt. Som kontrast till det offentliga möter du personliga berättelser i krönikeform. Ja, hur framtiden sen blir kan vi ju inte svara på utan det är ju bara att vänta och se.

Stiletten har varit på Allt för Rehab och Omsorgsmässan och pratat med några av assistansföretagen. Vi ville

ha svar på frågan, är det rätt att tjäna pengar på assistansreformen?

Jag vill också passa på att tacka för mig. Nu försvinner jag till Sveriges handikapporganisationers biståndsorganisation, SHIA, för att arbeta internationellt under ett år.

Det har varit jättekul att arbeta med tidningen och jag hoppas att ni är lika nöjda som jag har varit.

Sari Nykvist

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER:

REDAKTÖR
SARI NYKVIST
sari.nykvist@stil.se

ADMINISTRATION
Johan Sjögren
johan.sjogren@stil.se

AD/ GRAFISK FORM
Ebba Bonde
ebba@ebbabonde.se

BILDRED/ ILLUSTRATÖR/ FOTOGRAF
Nina Ramsby
produktion@ninaramsby.se

SKRIBENT
Cecilie Fröden
cecilie.froden@telia.com

SKRIBENT
Susanne Berg
susannesjobb@bredband.net

Stiletten

Stiletten | Redaktör Sari Nykvist Telefon: 08-506 221 96 Växel: 08-506 221 50 sari.nykvist@stil.se | Adress Stils kontor, Arenavägen 63, 7 tr. 121 77 Johanneshov info@stil.se | Ansvarig utgivare: Walter Hirsch walter@hirsch.se | Stiletten på webben www.stil.se | Antal utgåvor 6 nummer per år | Prenumerationer 200 kronor Stödmedlem 100 kronor/år Stiletten ingår. | Omslagsbild Nina Ramsby.

STIL är en del av den internationella medborgarrättsrörelsen för människor med funktionshinder - Independent Living. Stiletten är en kanal för STIL och Independent Living- rörelsen i Sverige. Stiletten vill väcka debatt för full tillgänglighet inom samhällets alla områden och visa vilka möjligheter som öppnar sig med personlig assistans.

SKRIBENT
Finn Hellman
hellman@defektojournalister.se

SKRIBENT
Ninnie Wallenborg
ninnie@funktionshinder.se

SKRIBENT
Maria Öjmertz
maria.ojmertz@uh.se

12.

God självkänsla och lite tur – ett måste i jakten på ett arbete.

14.

Få känner till föreskrifter om tillgänglighet. Vad finns det kvar innan vi når målen om tillgänglighet?

16.

Maria Öjmertz skriver om att vara hörselskadad och diskriminerad inom kulturen.

17.

Var fjärde har svårt att läsa en vanlig nyhetsartikel. Att läsa är ytterst en demokratifråga.

22.

INTERNATIONELLT. Europarådet har antagit en handlingsplan inom handikappområdet.

Maila till oss på Stiletten och tyck till!
Adressen är info@stil.se.
Vi läser och svarar.

*Ett mail från Sari Nykvist
till Dagens Nyheters ledar-
skribent Hanne Kjöllér.*

Hanne,
I dagens ledare (2006-
03-06) använder du ordet
"Olycksbröder". Varför?
Med ett ord som "olycks-
bröder" i sammanhang där
det talas om personer med
funktionshinder riskerar
man att befästa felaktiga
värderingar som att det
vore en olycka att ha ett
funktionshinder. Det kan
tyckas småaktigt att rea-
gera över ett ord i en annars
bra artikel men jag tycker
ändå att jag bör påpeka det.
Det går ju att använda an-
dra ord som inte riskerar att
inhysa värderingar och för
mig som är rörelsehindrad
och stolt blir det helt fel att
tala om mina olycksbröder.
Bästa hälsningar
Sari Nykvist

Sari,
tack för mejl och korrige-
ring. Fast jag håller inte med
dig. Nog sjutton är det väl
bättre att kunna gå än att
inte kunna det.
vänligen
Hanne Kjöllér

*Insända mail till oss på
redaktionen:*

Hejhå!
Fick en Stilett i brevlådan.
Tackar för det. Måste bara
säga att det var en
välgjord och läsinbjudande
tidning, med både snygg
form och bra texter. Keep
up the good work!
Eder krist-kommunist
i natten:
/Per

Väldigt roligt att läsa! Gil-
lar energin och att det är
tydliga individer som syns!
Skönt med "nya slagord"
:) Jag gillar också att både
sånt som är bra och sånt
som är dåligt får plats
- kanske är det lite av det
som gör att det känns som
energifyllt!? Härligt att allt
"gnäll" är ersatt av "det
här är oacceptabelt, det ska
förändras"... eller hur jag ska
uttrycka det...

Hmm... tänkte bara att jag
skulle försöka tala om var-
för jag tyckte att det verkar
ruggigt bra - det är kanske
kul att höra att det är bra
men kanske mer intressant
vad det är som gillas?
/Maria

Stiletten nu! Jag tycker att
den är JÄTTEBRA. Verkligen
ett fall framåt, trots "avsak-
naden" av bilder. Texterna är
väldigt talande!
Snyggt typsnitt och layout!
Mvh Rosi

Hej
Satt och tittade på en tråkig
börsskärm och då kom det
en nyhet om att stiletten
ska komma ut på papper
igen. Starkt att få ut den
nyheten i "bruset"! Kul.
Med vänliga hälsningar
Erik Mared

Byggnader.
Ska man förstöra en gam-
mal byggnad för att ni/vi
ska komma in? Många av de
äldre byggnaderna är inte
handikappvänliga inuti,
varför ska vi då begära
ombyggnad av entreer?
I vissa byggnader finns det
en annan ingång för oss
som ej kan gå in den van-
liga. Det ska vi vara mycket
glada för och inte gnälla
för att vi inte kan gå in den
vanliga ingången. Många
av oss är faktiskt glada för
att över huvudtaget komma
in. Det är väl viktigare att se
till att man kan komma ut
om det brinner, än att bråka
om vad man kommer in i en
byggnad.
Ni får faktiskt tänka om där.
Jag vill värna om vårt kul-
turarv!!
Jag vill ha tillbaka Gamla
stan som den en gång var
för där är vår arv. Det var
Tyskarna som såg till att det
blev en stad huvudtaget.
Många av dessa hus är ifrån
1400- och 1500-talen, vi
måste vara realister
när det gäller vad vi kan
begära för ombyggnader.

Det är väl viktigare att se
till att nya byggnader blir
handikappanpassade.
Man bör se över lagarna så
att de blir sådana att de ger
effekt, om fastighetsägaren
inte anpassar från början.
Jag som skriver detta behö-
ver rollator och jag är glad
att jag över huvud taget
kommer in och inte var jag
kommer in.
/Ylva

Hej Ylva,
Tack för ditt mejl.
Stil och Stiletten värnar
självkort om gamla bygg-
nader och om vårt kulturarv.
Att en byggnad är k-märkt
används dock ofta som
en ursäkt för att inte göra
något alls för en förbättrad
tillgänglighet.
Det går ju faktiskt att göra
en hel del för tillgänglighe-
ten utan att för den sakens
skull förstöra något.
Som funktionshindrad
tycker i alla fall jag att även
människor i till exempel
rillstol ska kunna ta sig in i
byggnader, oavsett om de är
k-märkta eller ej.
Självklart är tillgänglighe-
ten viktig både i och utanför
byggnader.
Bästa hälsningar
Sari Nykvist

Att samtliga anordnare tvingas till att skriva avtal är bra. Stil har som första assistansanordnare i Sverige börjat skriva avtal med assistansanvändarna redan 1987.

ILLUSTRATION | NINA RAMSBY

Avtalstvång att vänta

Stils remissvar om yttrande över assistanskommitténs betänkande.

Delar av Stils remissyttrande: På den assistansberättigades uppdrag, delbetänkande av Assistanskommittén (SOU 2005:100).

STIL stödjer i allt väsentligt de förslag som anges i delbetänkandet.

Dock vill vi lämna några kommentarer till vissa av de föreslagna ändringarna och tilläggen i LSS och LASS.

LSS § 13

I anledning av det föreslagna kravet på tillstånd, tillsyn och redovisning kan vi konstatera att det inte är bra eller effektivt att tvinga de nationella assistansanordnarna att begära tillstånd för verksamheten i varje län där man som i vårt fall har medlemmar som använder kooperativets assistanssystem. Det borde räcka att ha tillstånd i det län där den juridiska personen är skriven.

Detta kommer att hindras med föreslagna skrivning och kommentarer. Vi menar på att det kan finnas starka skäl till att man som användare skall kunna köpa assistans tillfälligtvis även från utförare som inte har tillstånd. Som exempel kan nämnas att man som medlem och assistansanvändare i Stil ibland befunnit sig under längre tid i något främmande land. Då har det varit praktiskt och mest ekonomiskt att köpa tjänster från något lokalt land. Detta har inte inneburit att man lämnat Stil, bara att man under viss tid låtit Stil betala fakturor från det lokala bolaget (som någon gång varit ett rent personaluthyrningsföretag, en annan gång ett café). Huvudsaken är alltid att assistansanvändaren får en individuellt utformad effektiv personlig assistans.

Detta blir försvårat utav det trångsynta förslaget som

Mediebilden av funktionshinder – nytt från Radio Independent Living

En viss kategori av människor får inga namnskyltar och inga direkta frågor – istället förbarnsligas de och behandlas som objekt. Radio Independent Living undersöker mediebilden av funktionshinder och ger en lektion i mediekritik.

– Förhoppningen är att både mediekonsumenter och folk som jobbar med media ska bli vaksamma. Programmet ger både avskräckande exempel på hur man inte ska göra och

[Svenska](#) | [Anmäl diskrimineringen](#) | [Radio](#) | [Om oss](#) | [Biblioteket](#) | [In English](#) | [Stöd oss](#) | [Sök](#) | [Lysans](#)

Radio Independent Living

[In English](#)

De senaste programmen:

tips på vad god journalistik kan vara, säger Finn Hellman, projektledare på Radio Independent Living.

Vi ska få möta Cecilia Blanck och Kerstin Sellin som tittat en hel del på svenska tevenyheter. Och det har de gjort för att se hur man skildrar personer med intellektuella funktionshinder. Vi kommer att träffa den syn-

skadade journalisten Anna Bergholz och höra hennes tips till icke-funktionshindrade kollegor. Och Elisabeth Höglund, erfaren reporter på Sveriges Television, ska få svara på den kritik som riktats mot ett av hennes inslag.

Surfa till: independentliving.org och klicka på länken radio

beskrivs i remissen. Stil föreslår i stället att man i § 13 a lägger till ett stycke om att maximalt 10 % av årskonsumtionen utav antal assistanstimmar kan den utav assistansanvändaren utsedda utföraren köpa timmar från en underleverantör. Detta skulle begränsa försök till kringgående utav redovisningskravet samtidigt som man skulle underlätta för den enskilde att på ett enkelt och ekonomiskt sätt kunna röra sig i det globala samhället.

LSS § 13 b

"Ersättning enligt 9§2 får endast användas till personlig assistans."

Det finns en uppenbar fara i att relativt okunniga handläggare på Försäkringskassan ska avgöra vad som är relevanta kostnader eller ej. För att bedriva en relativt komplicerad verksamhet, som Personlig Assistans, uppstår tid till annan, kostnader som anordnarna måste täcka. Men med denna skrivning kan en handläggare få för sig att dessa inte ingår i verksamhetskostnader som skall täckas och därmed dras ersättningen in. Åtminstone finns det risk för att det blir så.

Angående möjlighet för kommunen att återkräva så-

dan ersättning som inte använts till kostnader för personlig assistans. Detta kan naturligtvis användas för att kommunen skall kunna ta sig en närmare titt på sina "konkurrenter". Det borde räcka att redovisningen sker till Försäkringskassan och att om kassan anser att kostnaderna är förbrukade enligt reglerna, skall man ej behöva visa även kommunen dessa.

LSS § 13 c

Att samtliga anordnare tvingas till att skriva avtal är bra. Stil har som första assistansanordnare i Sverige börjat skriva avtal med assistansanvändarna redan 1987 då verksamheten startade. Vi har under åren och särskilt under tillblivelsen av förordningarna inför införandet av LSS/LASS 1994 förordat att samtliga anordnare skulle tvingas till ett sådant system. Dock möttes vi av stenhårt motstånd från dåvarande Kommunförbundet. Tvånget att införa en skriftlig kvalitetsåtagande/garanti i avtalet tror vi kommer att komma assistansanvändaren till godo.

Björn Jidéus

Människor med funktionshinder har sannolikt aldrig haft det så bra som idag. Till exempel är livssituationen för personer med utvecklingsstörning väsentligt bättre idag än för trettio år sedan. För många har välfärdsutvecklingen betytt liknande boende- och servicemöjligheter som för andra. Och många får ett stöd i relation till det behov deras funktionshinder medför. Men utvecklingen på arbetsmarknaden gör att ett varningens finger måste resas.

FOTO | NINA RAMSBY

Arbetsmarknaden stänger snarare ute människor med funktionshinder, än ger dem möjlighet att försörja sig och bidra till produktionen på liknande villkor som andra.

Även i övrigt finns stora brister i möjligheter till delaktighet och tillgänglighet och med variationer regionalt och mellan grupper. Det är för många en lång bit kvar innan man når jämlika levnadsvillkor.

Staterna ska ta initiativ till och planera en policy som gynnar människor med funktionsnedsättning och stimulera och stödja åtgärder på regional och lokal nivå.

Handikapporganisationer ska engageras i beslutsprocesser som rör planer och program, eller som påverkar

den ekonomiska och sociala situationen för människor med funktionsnedsättning.

De behov och intressen som människor med funktionsnedsättning har ska ingå i allmänna utvecklingsplaner och inte särbehandlas.

Om fyra år ska Sverige vara tillgängligt enligt den handikappolitiska handlingsplanen, Från patient till medborgare. Därför tar vi sikte på framtiden.

Hur går det egentligen? Håller någonting på att hända? Finns det en anledning att tro på framtiden?

Sari Nykvist

– Utrymmet för vad som inte är nödvändigt att göra tillgängligt ska vara så litet som möjligt, säger Carl Älfvåg. Sverige har fått en ny myndighet och vi har träffat generaldirektören.

VI SKA FÅ ANDRA ATT GÖRA

Handisam är en ny myndighet för handikappolitisk samordning. Den startade 1 januari i år och har regeringens uppdrag att verka samordnande och pådrivande i svensk handikappolitik.

– Det offentliga Sverige ska gå före. Vi ska få andra att göra saker för att förbättra tillgängligheten, säger Carl Älfvåg, Generaldirektör Handisa

För en tid sedan presenterade den av regeringen tillsatta diskrimineringskommittén sitt lagförslag för en stärkt diskrimineringslag. Förslaget innebär bland annat att otillgänglighet ska bli en ny diskrimineringsgrund.

– Tillgänglighet är en central fråga inom handikappolitiken och därför är det här förslaget, där man slår fast att otillgänglighet är diskriminering, välkommet, säger Carl Älfvåg

I lagstiftning som rör tillgänglighet finns det ofta utrymme för skälighetsbedömningar, så även i det här nya lagförslaget. Det kan orsaka problem.

– Det här är förståss en svaghet. Det får inte bli ett kryphål som gör att man genom att säga att det blir för dyrt att anpassa struntar i att göra det. Utrymmet för vad som inte är nödvändigt att göra tillgängligt ska vara så litet som möjligt, säger Carl Älfvåg.

Kravet på tillgänglighet har funnits inom svensk handikappolitik ända sedan 1960- talet, genom Ansvars- och finansieringsprincipen. Alltsedan dess har det kommit flera utredningar, riktlinjer och lagar som ställt krav på offentliga verksamheters tillgänglighet. Att det tagit så lång tid tror Carl Älfvåg bland annat beror på att frågor om tillgänglighet för personer med funktionshinder inte varit tillräckligt attraktiva. Man har sett dem som bara kostsamma.

– Man måste förstå att det går att göra affärer på till-

gänglighet. Personer med funktionshinder är en potentiell kundgrupp, säger Carl Älfvåg

Carl Älfvåg har, trots skälighetsbedömningen i det nya lagförslaget, en större tilltro till det.

– Det känns som om man förstått frågan för vad den faktiskt är, diskriminering, och det tror jag är positivt för utvecklingen, säger Carl Älfvåg

Carl tror att det blir tufft att uppnå målen till 2010, men målen ligger fast och det är bra.

– Nu måste vi koncentrera krafterna på att det offentliga Sverige kommer i gång med arbetet. Det är det viktigaste, säger Carl Älfvåg

Som nytillträdd Generaldirektör för Handisam ser Carl Älfvåg framemot att anta utmaningen – att skynda på och försöka uppnå målen om tillgänglighet. Hur myndigheten kommer att arbeta är inte klart ännu men, myndigheten har en pedagogisk uppgift och ska fungera rådgivande för andra samt ta fram underlag till regeringen om tillgängligheten.

– Myndigheten har en viktig roll i det offentliga Sveriges strävan att uppnå ett tillgängligt samhälle. Handikapprörelsen är helt central som opinionsbildare, men för den som för den ideella världen i stort så står den förmodligen inför ett vägsval, både när det gäller legitimitet och arbetssätt, säger Carl Älfvåg

Om tio år tror Carl Älfvåg att många fler pratar om funktionshinder och att frågor om tillgänglighet har nått människors medvetanden ute i stugorna.

– I och med den åldrande befolkningen och därmed ett ökat hjälpbehov så kommer handikappolitiken att få en rejäl skjuts framåt, säger Carl Älfvåg.

Sari Nykvist

Affärsidkare som följer lagen får pris

S:t julianpriset delas ut till de bästa tillgängliga ställerna i Stockholm, men de får kritik när flera av nomineringarna går till nybyggen som bara följer lagen.

S:t Julianpriset skulle fungera som morot i arbetet med att tillgängliggöra vår huvudstad. Drygt två hundra tips på lokaler strömmade in och fyra vinnare korades med pompa och ståt. Funktionshinderombudsmannen lovordar kampanjen men det finns de som är kritiska:

- Risken är att S:t Julianpriset befäster fördomar om funktionshinderade och urholkar lagstiftningen om tillgänglighet, säger Adolf Ratzka på Independent Living Institute.

En rullstolsburen tjej i en klädbutik och en kille med ledarhund på restaurang – mitt i julruschen fick H&M-affischerna konkurrens av bilder på funktionshinderade i olika vardagssituationer. Den ovanliga kampanjen kunde också höras i reklamradion och uppmaningen till Stockholmarna löd: nominera bästa tillgängliga ställe till S:t Julianpriset.

Bakom kampanjen står Stockholm Stads Trafiknämnd och tillgänglighetsprojekt. Syftet är att sporra näringsidkare att göra sina lokaler tillgängliga för alla. Priset delas ut i fyra kategorier: "bio/teater/kultur", "butik/bank", "hotell/konferens," och "restaurang/bar/café." Årets vinnare blev: Filadelfiakyrkan, ICA Nära Axelsberg, Scandic Sergel Plaza och Bruno Café & Lounge.

- Det finns en uppenbar kategori som saknas, säger Adolf Ratzka på Independent Living Institute (ILI)

- Man måste framhålla att även arbetsplatser ska vara tillgängliga. Annars riskerar man att befästa synen på funktionshinderade som parasiter, som en grupp som inte bidrar till att bygga upp samhället, säger han.

Riitta-Leena Karlsson är Stockholm stads funktionshinderombudsman. Hon var en av dem som satt i S:t Ju-

lianprisets jury. Hon håller med om att det hade funnits en poäng med ytterligare en priskategori:

- I dessa tider när det talas så mycket om arbetsmarknad hade nåt sånt förstås varit på sin plats. Men indirekt kan man säga att arbetsplatser fått pris. Lokaler som vunnit är tillgängliga för besökare men de tjänar även som arbetsplats för sina anställda, säger hon.

Riitta-Leena Karlsson berättar att kampanjens vagga varit före detta Gatu- och fastighetsnämnden. Tanken på kampanjen väcktes när förändringar gjordes i plan- och bygglagen och vi fick lagen om enkelt avhjälpta hinder. Hon säger att den lagen tar sikte på lokaler som är till för allmänheten och att det kan vara en annan förklaring till att kategorin "tillgänglig arbetsplats," inte togs med:

- Alla arbetsplatser är ju inte öppna för allmänheten, säger hon.

Adolf Ratzka stödjer att det lyfts fram lyckade exempel på hur man kan bygga om gamla lokaler. Han tycker att det är viktigt att uppmärksamma den kreativitet som finns. Men enligt honom har flera av de lokaler som nominerats varit nybyggnationer. Det handlar alltså inte om gamla byggnader som handikappanpassats.

- Att bygga tillgängligt är i dagsläget att följa lagen och inget man borde få pris för, säger han.

- Om man prisbelönar de som följer lagen, och framhåller dem som föredömliga undantag, urholkas lagstiftningen på sikt. Nåt motsvarande görs inte på andra områden, där straffar man de som inte följer lagen, säger han.

Funktionshinderombudsman Riitta-Leena Karlsson tycker att kampanjen är ett av de bättre exemplen på

Bild från Stockholm Stads Trafiknämnd och tillgänglighetsprojekts kampanj för S:t Julianpriset.

FOTO | PYSSSE HOLMBERG

tillgänglighetsarbete i Stockholm. Och hon varnar för att leta fel:

– Man ska akta sig för att kverulera, istället borde man heja på. Med all respekt för Adolf Ratzkas kritik men bland prisvinnarna fanns till och med k-märkta byggnader, till exempel Philadelphiakyrkan och en gammal fastighet med Brunos Café, säger hon.

Att nybyggnationer inte diskvalificerats har Riitta-Leena Karlsson flera förklaringar till: Dels kan det bero på att juryn varit hänvisat till ett urval på 203 ställen – kommande år blir urvalet förhoppningsvis större och då kan man bli hårdare i sin bedömning – dels kan det ha att göra med att man tittat på mer än den fysiska tillgängligheten:

– Vad spelar det för roll om en nybyggnation eller omgjord lokal är tillgänglig om man inte är välkommen? Vi har tagit hänsyn till mer än det som styrts av lagen om enkelt avhjälpna hinder, till exempel frågor om bemötande, buller, allergi och hemsidors tillgänglighet, säger hon.

Telefonen hos Riitta-Leena Karlsson har ringt mer än vanligt sen affischerna om S:t Julianpriset kom upp. Och de som hör av sig är en annan sorts folk än dem hon pratat med förr, berättar hon. Ofta kommer frågor om vad som menas med enkelt avhjälpna hinder och var man får tag på ramper. Riitta-Leena Karlsson säger att hon personligen ser S:t Julianpriset som ett djärvt grepp på tillgänglighetsområdet. Och hon berättar att kampanjen höll på att

skjutas ett år på framtiden eftersom en del tyckte att det var för ont om tid, men att man istället valde att skynda på för att vinna ett år i upplysningsarbete.

Finn Hellman

S:T JULIANPRISET

Priset kommer att delas ut en gång om året fram till och med 2010.

Kampanjen bekostas av medel från de 100 miljoner kr som avsätts för tillgänglighetsarbetet i Stockholm årligen.

Vinnarna föräras med statyett och hedersutmärkelse.

S:t Julian är värdshusvärdarnas och gästfrihetens skyddshelgon.

Juryn bestod av representanter från : arkitekt- och fastighetsägareföreningarna, Stadsledningskontoret, Stockholm stads funktionshinderombudsman, Stockholm Business Region, Trafiknämndens tillgänglighetsprojekt, Stockholms handelskammare och handikapprörelsen.

ATT VÄLJA - EN SVÅR PROCESS

Så sitter jag där en dag, med ett beslut om personlig assistans.

"Du kan välja själv vem som ska anordna din assistans!" säger någon handläggare och sticker till mig en hög färgglada reklambroschyrer från olika kooperativ och företag.

Och ungefär där börjar en stor process, lång och komplicerad, för att mitt behov av assistans ska bli så bra tillgodosett som möjligt.

Att ringa runt till anordnarna för att stämma träff blir ett mödosamt arbete. Alla säger sig vara bäst på området. Men hur vet jag vilka frågor jag ska ställa? Vad är viktigt för mig? Vad kan jag kräva, och på vilket vis?

Ovanstående scenario är självupplevt, men också något jag har stor erfarenhet av i min bekantskapskrets och i arbetet som konsulent på BOSSE – Råd, stöd & kunskapscenter. Många är de gånger då jag tänkt att det skulle behövas en oberoende, objektiv jämförelsetjänst av de olika anordnarna. Något som hjälper mig att välja och att sälla bort en del i jungeln.

Nu arbetar jag i en projektgrupp som håller på att ta fram just en sådan tjänst. Projektet heter Assistanskoll och drivs av Independent Living Institute. Målet är att skapa en konsumentjämförelse på internet. Planen är att i slutet av sommaren lansera tjänsten som kan användas av såväl assistansberättigade och handläggare, som av assistansanordnarna själva.

Adolf Ratzka, som är initiativtagare till Assistanskoll, säger såhär om varför projektet startades:

"60 % av de assistansberättigade har fortfarande kommunen som assistansanordnare. För tio år sedan

var det över 70 %. Den kommunala marknadsandelen krymper alltså men ytterst långsamt. Mitt intryck är att en del kommuner behandlar sina assistanskunder ungefär på samma sätt som man behandlade folk när det enbart fanns kommunala hemtjänstssamariter. Alltså - du hade inget val, fick inte bestämma vad som skulle göras och hur, och framför allt, du kunde inte bestämma vilka som skulle arbeta för dig. Inte heller fick du några pengar att betala assistansomkostnader med. Att en del kommuner kallar det för "personlig assistans" för att kunna få "våra" assistanspengar ser jag som ett stort missbruk av assistansreformen. Man läser inget om detta missbruk i tidningarna. Assistanskoll är alltså tänkt att visa dem som har kommunen som anordnare och kanske är missnöjda att det finns alternativ."

Men frågan kvarstår - vad behöver, och vill, man veta om de olika anordnarna? Vår arbetsmetod blev till viss del att ställa frågan i olika diskussionsforum på nätet. Vi har helt enkelt frågat de det berör! De som valde att besvara frågorna var rörande eniga. Det blev på så vis tydligt för oss som arbetar i projektet att bl.a. frågor kring inflytande och ekonomi är centrala. Mängder av synpunkter och förslag kom in och nu fortgår arbetet utifrån dessa. Resultatet blir en enkät som assistansanordnarna får besvara och informationen hamnar sedan på Independent Livings hemsida under avdelningen Assistanskoll.

Till följd av ett samarbete mellan ILI och funktionshinder.com kan intresserade personer diskutera assistans och läsa texter i ämnet på sajten www.funktionshinder.com.

Ninnie Wallenberg

TRO PÅ DIG SJÄLV!

Om jag inte hade trott på mig själv då hade allting varit annorlunda.

Jag hade inte förvärvat arbetat som journalist. Jag hade definitivt inte gjort det som många journalister bara drömmer om: arbetat både åt Sverige radio och åt Sveriges television.

Istället hade jag varit förtidspensionerad med ett uruselt självförtroende som följd.

För det är så man oftast gör med såna som mig. Förtidspensionerar. Jag är rullstolsburen på grund av en CP skada sedan födseln.

Problemet är att vårt samhälle inte tror att personer med funktionshinder kan vara med och bidra till samhällsekonomin på samma sätt som personer utan funktionshinder. Det kan vi.

För att vi ska kunna göra det krävs det dock att arbetsplatser görs tillgängliga och att vi får de hjälpmedel som behövs för att vi ska kunna utföra våra arbetsuppgifter på samma sätt som andra men, framförallt krävs att vi får chansen att visa vad vi går för. Många gånger blir personer med funktionshinder bortsorterade redan i anställningsförfarandet. Min erfarenhet är att om jag i min ansökan är öppen med att jag är rullstolsburen så får jag lov att be en stilla bön för att min ansökan ska hamna i händerna på en arbetsgivare som inte sorterar bort mig enbart för att jag sitter i rullstol.

Jag har lagen på min sida. Både en lag mot diskriminering av personer med funktionshinder i arbetslivet och ett flertal andra lagar och regler ger mig rättigheter och kräver tillgänglighet. Ändå ser det mörkt ut. Utredningsinstitutet, Handu, gjorde 2005 en utredning där man kom fram till att bara 36 procent av personer med ett rörelsehinder hade anställning jämfört med 76-78 procent av alla svenskar mellan 20-64 år.

Krav på tillgänglighet är något som självklart medför merkostnader för arbetsgivarna.

Att bygga tillgängligt är något som en arbetsgivare bara behöver göra en gång. Därför är mitt tips till er att börja tänka kring tillgänglighet. Gör en handlingsplan som säger att inom denna tid ska dessa hinder, steg för steg, vara borttagna. Då slipper jag och många med mig utsättas för diskriminering.

Det gör ont att vara diskriminerad. Allra helst när familj, kusiner och vänner, enda sedan jag var liten, har givit mig en känsla av självklarethet. Det var självklart att jag skulle vara med när kompisarna och jag lekte på gatan i vårt radhusområde i Södertälje. Det hände till och med att mina kamrater anpassade lekar så att även jag kunde vara med. Då gör det ont att möta ett samhälle där det inte är lika självklart.

Jag har varit ledsen men, det var längesen nu.

Idag är jag arg på det samhälle som inte har förmågan att öppna sina dörrar för mig. Jag inser också att utanförskapet, som otillgänglighet och fördomar leder till, gjort mig till en mer vidsynt och tolerant person. Det har gjort mig stark.

Självklart har det här spelat roll för att jag har nått framgång i livet. Andra saker som spelat roll är att jag lyssnat till vad jag själv vill, att jag gjort det jag är bra på, lite envishet och sist men inte minst har jag haft turen och glädjen att få träffa människor som ibland, när jag varit vilsen, hjälpt mig att hitta rätt igen. Därför tror jag på mig själv.

- Lyssna till och gör det du själv vill. Om det inte går på en gång, se då till att sträva ditåt.
- Gör det som du är bra på. Då har du alla möjligheter att utvecklas och nå framgång.
- Ge inte upp. Motgångar är alltid att vänta.

Sari Nykvist

Hårt och metodiskt arbete är det som gäller för att nå målen om tillgänglighet i ett samhälle som ställer allt högre krav. Stiletten har träffat socialminister Berit Andnor.

För ministern finns inga genvägar till 2010

Bara fyra år kvar tills att de handikappolitiska målen ska vara uppfyllda och så mycket kvar att göra. Socialminister Berit Andnor tycker att det går för långsamt, men har inte tappat hoppet.

– Målet står fast! Men det krävs hårt och metodiskt arbete för att nå dit. Roligare än så blir det inte. Det finns inga genvägar, säger hon.

En hel del utredningsarbete har gjorts sedan handlingsplanen för handikappolitiken lades fast för dryga fem år sedan. Vid ett seminarium om regeringens skrivelse om uppföljningen av handikappolitiken presenterades vad man kommit fram till, vilka hinder som finns och aktörerna för att målen ska nås till 2010.

Några av de saker som kom fram var att:

§ Det finns ett ökat krav på tillgänglighet eftersom allt fler hamnar utanför och befolkningen blir allt äldre.

§ Ny teknik innebär möjligheter för fler grupper att vara mer delaktiga, men ställer också högre krav på kunskap för brukarna.

§ Alltfler är beredda på att resa längre för att till exempel få service som stormarknader. Å andra sidan är de mer tillgängliga när man väl tagit sig dit.

§ Avregleringen innebär en ökad valfrihet men också en oklar ansvarsfördelning. Ökad kostnadsmedvetenhet och ökade produktivitetskrav.

§ Individualismen ökar liksom kraven på valfrihet. Kunskapen och förväntningarna har höjts.

§ Lagar och regler är komplicerade att överblicka.

Trots att det finns lagar och föreskrifter som är till för att få bort otillgänglighet, så är det största hindret för att de inte följs helt enkelt okunskap om att de finns och vilka krav som ställs på aktörerna.

Lars Lindberg, kansliråd vid Socialdepartementet berättar om en undersökning som gjorts bland fastighetsägare om kunskapen om föreskrifterna för enkelt avhjälpna hinder.

– 68 procent kände inte till föreskrifterna. Det innebär att vi har ett stort arbete framför oss med information, tillsyn och verkställighet, säger han.

Ett annat exempel på det kan vara en diskussion som Stiletten avhörde i pausen där en representant för Sveriges kommuner och landsting yttrade:

– Det finns en osäkerhet runt i kommunerna om hur långt tillgänglighetssträvandet ska gå. Räcker det med ramper och kontrastmarkeringar eller måste vi bygga om hela kvarteret? Och vem ska betala?

Kanske är det en förklaring till att utvecklingen går långsamt. Än mer förvånande var ändå skolöverstyrelsens representant som under seminariet hävdade att betygen från särskolan räknas på samma sätt som vilket betyg som helst.

Sahar Mosleh, förbundsordförande för Unga rörelsehindrade, hänvisade dels till sina egna kontakter men också till det reportage som sändes i CP-Magasinet för ett par år sedan, där det framkom att eleverna vid riksgymnasier riskerar att få betyg som innebär att man inte har samma möjligheter att gå till en högre utbildning efter avslutade studier.

Skolan har fått en ny lag som gör diskriminering förbjudet. Men särbehandlingen av funktionshindrade elever fortsätter. Sahar Mosleh, berättade om sin egen erfarenhet av skolor på olika nivåer. Senast vid Stockholms universitet.

– Jag får antingen sitta längst fram eller längst bak vid föreläsningarna. Det är inte acceptabelt. När man talar

FOTO | FREDRIK HJERLING

med ansvariga vid skolan blir svaret: "Jag vet det, jag förstår det. Vi återkommer". Frågan är när det ska hända, säger hon.

Ytterligare en sak som togs upp vid seminariet var hur det kan komma sig att funktionshindrade har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Och då förutom det hinder som det innebär med fysiskt otillgängliga arbetsplatser. Mikael Sjöberg, generaldirektör för Arbetslivsinstitutet, menar att det inte finns någon forskning om funktionshindrade och arbete. Nu har ett projekt inletts för att få veta om det är arbetsgivarens attityder som behöver påverkas, eller om den funktionshindrade själv låter bli att söka vissa jobb.

Eva Pethrus vid Microsoft menar att hennes företag redan idag ser funktionshindrade både som experter på sitt område och som potentiella kunder som de vill tillverka bra produkter för.

– Om inte näringslivet inser att funktionshindrade är en av framtidens bästa kunder, kommer man att hamna på efterkälken, sa hon.

Vid avslutningen tog Berit Andnor ordet och framhöll åter en gång att det fortfarande finns mycket att göra.

– Varför ser ni inte nöjda ut? Jo, vi tycker alla att det går för långsamt, sa hon.

Cecilie Fröden

Att höra – är det upp till mig eller till samhället?

Hörsel förstärkning i Riksdagen.

I dagens samhälle är kommunikation otroligt viktigt. Vi träffar våra nära och kära, vi arbetar eller studerar och vi roar oss och då ofta genom kommunikation.

Att vara hörselskadad innebär att man har ett kommunikationshandikapp, vi kan inte höra allt, vi måste koncentrera oss för att uppfatta. Men trots det så vill ju också vi, hörselskadade, uppleva nöjen som bio, teater, fester och umgänge med andra människor.

Men, det är inte alltid så lätt. Många hörselskadade går på svensktalande bio eller teater idag trots att de är medvetna om att de bara kommer att höra hälften av vad som sägs i filmen. Vi gör det för att vi anser att 50 % kultur är bättre än ingen kultur alls.

På senare år har en medvetenhet om hörselskadades situation växt fram. Numera sänds vissa svenska filmer med text och vissa musikalerna och teatrar har en textremsa så att man enkelt kan hänga med i vad som sägs.

Att äntligen få uppleva 100 % kultur är ett stort framsteg. Att äntligen få dela den känsla av glädje, sorg och spänning som en film kan ge med de andra som sitter i salongen känns som ett framsteg. Vi behöver inte längre känna en frustration över att vi inte förstår varför de andra till exempel plötsligt skrattar till.

Textning av filmer och teater inger en trygghet för många hörselskadade och för många döva har det blivit en väg in i biomörkret.

Hörslinga inger inte alls lika stor trygghet som textning. Ofta känner man en oro när man står i kön, inte bara för att man speciellt måste be om en av de platserna där slingan ligger, utan för att det att man dessutom inte har

någon som helst garanti för att slingan fungerar när man väl kommit in.

Trasiga slingor hör idag snarare till vanligheten än ovanligheten. Kunskapen om hörselslingor är ofta låg bland personalen. Ofta vet de varken hur man sköter slingan eller om den ens fungerar. Som hörselskadad fundera jag på varför ett så stort engagemang och så mycket pengar har lagts på införskaffandet av slinga när så lite görs för att underhålla dem och se till att de faktiskt fungerar.

Många biografer, teatrar och konferenslokaler har idag hörselslinga inbyggd i sina lokaler. Det innebär att en tunn kabel finns runt om i lokalen och genom den förstärks ljudet in i hörapparaten om man sätter den på teleläge.

Det finns även en bärbar slinga som man som hörselskadad kan ta med sig under konferenser och liknande. Personen som förläser bär då en mikrofon och jag har en mottagare på mig.

Är man i en ny miljö kan det ofta vara jobbigt att visa upp sitt funktionshinder på det viset som krävs när man har en bärbar slinga. Mottagaren är ofta väldigt synlig och som hörselskadad kan man då känna sig som en vandrande julgran.

En fungerande slinga gör inte en hörselskadad fullt hörande men så nära ett fullt hörande vi kan komma. Det gör en otrolig skillnad och är en fantastisk upplevelse.

Som funktionshindrad vill och ska man inte alltid behöva kämpa för sina rättigheter. Det ska vara en självklarhet att alla offentliga platser har slinga och att den fungerar.

Maria Öjmertz

Att skiva lättläst är ytterst en demokratifråga

FOTO | NINA RAMSBY

Skolverket har kommit fram till att så många som var fjärde svensk har svårt att läsa en vanlig nyhetsartikel i en morgontidning och samtidigt förstå vad de läser för att sedan kunna återge den.

- Våra kvällstidningar är bättre på att använda ett enklare språk. Att kunna ta del av information är ytterst en fråga om demokrati, säger Maria O'Donnell, kursledare på Centrum för lättläst.

Det som förut ansågs definiera funktionella läsfärdigheter som att fylla i postblanketter och liknande praktiska läs- och skrivuppgifter svarar inte längre mot vuxenlivets krav.

I arbetslivet krävs det att man snabbt kan sätta sig in i nya arbetsuppgifter, man behöver kunna läsa instruktioner (ibland även på främmande språk), klara av att rapportera resultat av sitt arbete skriftligt o s v.

I konsumentrollen kan felaktiga tolkningar av till exempel avtalsvillkor ge allvarliga negativa effekter för privat ekonomin, god läs- och skrifvförståelse underlättar även när man ska göra det bästa valet vid inköp av kapitalvaror till hushållet, i kontakter med banken, för att betala räkningar, läsa bruksanvisningar, använda kartor och tidtabeller med mera.

Som medborgare förutsätts man svara skriftligt på förfrågningar från till exempel skattemyndigheten och försäkringskassan i rätt tid, genomföra den årliga skattedeklarationen, läsa kallelser från sjukvården etcetera.

Till dem som har svårt att läsa och skriva hör bland annat personer med olika funktionshinder som till exempel synskadade, hörselskadade, personer med intellektuella funktionshinder och personer med afasi. Andra som kan ha svårt att läsa är personer med invandrarbakgrund, men också personer som på grund av att de är läsovana inte kan ta till sig text.

Läsovanan beror på att man inte har fått tillräckligt med stöd i skolan tror Ulla Bohman, chef för Lättläst-tjänsten på Centrum för lättläst.

- Det kan man lösa genom ökade resurser till skolan, men läsandet måste också vara roligt. Det kan skolan upp-

nå genom att ge elever lite större möjlighet att själva välja vad de ska läsa. Om man själv får välja blir det roligare, säger Ulla Bohman.

Centrum för lättläst är en statligt finansierad stiftelse med fyra verksamheter. Stiftelsen ger bland annat ut böcker och nyhetstidningen 8 sidor. Dessutom ansvarar man för att utbilda läsombud. Ett läsombud ordnar med regelbundna lästräffar och biblioteksbesök. Det finns 4000 läsombud i Sverige idag. De finns på sina ordinarie arbetsplatser som till exempel äldreboenden och gruppboendestäder där de även fungerar som läsombud. Den fjärde verksamheten är Lättläst-tjänsten. Genom Lättläst-tjänsten kan myndigheter, företag och föreningar få hjälp att göra sin information lättläst men, Centrum för lättläst ordnar även kurser i att lära sig att skriva lättläst.

En viktig princip i konsten att skriva lättläst är att inte ta kunskap för given. Det gäller att skriva så att läsaren behöver så lite förkunskaper som möjligt.

- Ett vanligt fel som journalister gör är att man utgår från sig själv och att man skriver för mycket i stället för att bara skriva det viktigaste, säger Maria O'Donnell, kursledare på Centrum för lättläst.

Språket i en lättläst text är klart och enkelt. Meningarna är ofta korta och orden vanliga. Om ovanliga ord används så ska man förklara dem på ett sätt så att läsaren inte känner sig okunnig, det måste göras smidigt och snyggt. Men helst ska man helt undvika ovanliga och svåra ord eftersom många helt enkelt slutar läsa när de kommer till ett sådant ord.

Bildspråk och liknelser kan vara svåra att förstå för en ovan läsare och bör därför undvikas.

En lättläst text ska vara luftig. Läsaren ska känna att det är möjligt att ta sig igenom texten. Texten bör vara lite större än vad som är vanligt och typsnittet tydligt.

Lite större avstånd mellan raderna underlättar läsningen.

Bilder ska vara tydliga och förstärka budskapet. Otydliga bilder kan förvirra läsningen.

Sari Nykvist

Mer pengar över till brukaren eller utbildning och bättre lön till assistenterna? Hur man använder pengarna för assistansen har blivit ett konkurrensmedel. Men kanske också ett mått på assistansanordnarens seriositet.

Följ Stiletten på mässan Allt för Rehab och Omsorg.

Oseriöst att göra av med assistanspengar på annat än assistans

Förändring och kreativitet är ord som inte bara kännetecknar vår tidsålder, utan också marknaden för assistansanordnare. På mässan är det svårt att inte bli förvånad över de marknadsföringsgrepp som vill locka till att välja det ena eller andra assistansföretaget. "Vinn en resa här" godisregn och gratis juridisk rådgivning.

Det har blivit viktigt att profilera sig och ge mervärden.

Aktiviteter och äventyr utlovas för både brukaren och deras vänner om man väljer Plus Assistans.

- Bland annat ordnar vi Plus-dagen på Gröna Lund där vi kan få tillfälle att lära känna varandra bättre. Vi försöker att skapa ett mervärde för våra kunder och alltid kolla om det går att hitta aktiviteter i anslutning till större evenemang, säger Niklas Granstav, grundare och verksamhetschef.

Om antalet assistanstimmar känns för få, hjälper de till med gratis juridisk rådgivning. Brukaren avgör själv hur mycket han eller hon vill lära sig. Det går att lämna över sitt liv och sin assistans helt i Plus Assistans händer.

Enligt vad Stiletten erfar, ägs Plus Assistans av ett större assistansföretag – Humana-gruppen. Ett annat assistansföretag, Assistansia, är konkurrenternas värsta mardröm som har vuxit sig enorma på bara fem år. På mässan märks de genom sin gigantiska monter och erbjudande om att få möta jurister på plats för att bedöma om antalet assistanstimmar är tillfyllest.

Ingen i montern vill svara på Stilettens frågor, utan hänvisar till en av grundarna, Mikael Fahlander som Stiletten talar med några dagar senare över mobiltelefon.

- Våra kunder uppskattar verkligen den juridiska hjälpen och skrämmande många har för få assistanstimmar i förhållande till vad de skulle kunna ha, säger han.

Redan från början uttalades målet att Assistansia skulle bli stora och nu är de störst i Sverige med 700 brukare.

För Assistansia är det en självklarhet att finnas med på mässan eftersom det är en chans att visa upp sig och "syns man inte så finns man inte".

- Det förvånar mig att inte fler företag i branschen passar på vid ett sånt här tillfälle. Om man ska lyckas med sin marknadsföring är det inte bara för brukarna man ska synas, utan också för kommuner, arbetsterapeuter och andra som finns på mässan, säger Mikael Fahlander.

Han menar att man som företag behöver visa att det går runt och att det går med vinst.

- Det är en bransch som alla andra. Ännu finns det människor i branschen som är eldsjälar och som inte bryr sig om att visa upp sig, och det får man respektera, säger han.

Olivia är också ett assistansföretag som växer så det knakar. Här kan kunden själv välja hur stor delaktighet han eller hon vill ha i sin assistans. Antingen sköter man det mesta själv och har Olivia som en stöttande partner, eller så överlåter man hela assistansen på företaget.

**HÄRJ VÅRAT
ASSISTANS-
FÖRETAG**

**VI ÄR
SNÄLLA**

**VINN
EN RESA**

ILLUSTRATION | NINA RAMSBY

Bengt Gustavsson.

- Vi har inga färdiga koncept som ska passa för alla, utan har en ny lösning för varje enskild individ, säger Erik Nordlund, som är ny områdesansvarig för Uppsala-kontoret.

För Hela Sveriges Assistans är det viktigt att kunden har möjligheten att fatta egna beslut och får utbildning för att det ska

vara möjligt. Tydlighet i avtalen och låga administrativa kostnader är också viktiga. Assistenterna och arbetsledarna får bra betalt, och därför är personalomsättningen obefintlig, säger vd Bengt Gustavsson.

- Man får 32 000 kronor för att vara arbetsledare. Det gör att det inte blir ett genomgångsyрке, utan att man stannar kvar, säger han.

Det första gången som Nära finns med på mässan. Tidigare har de varit mer fokuserade på att driva handikappolitiska frågor och glömt bort att marknadsföra sig. Efter elva år har de nu tänkt om.

- Det känns som att vi har suttit i baksätet på en bil och blir omkördd av en lastbil. Vi vill vara en motkraft mot det kommersiella, säger vd Ingrid Gustavsson.

VH Assistans och Särnmark har grundats av personer som själva är brukare. På det sättet har de ett naturligt försprång i konkurrensen, tycker de. Och mässan är en självklar skyltplats.

- Här lyfts frågorna för de som de berör. Här kan man "klämma och känna" på assistansen. Det skapar en relation och ett förtroende, säger grundaren och vd:n Veronica Hedenmark.

Även VH Assistans erbjuder resor av olika slag för sina brukare. Men allt är fokuserat på assistansen.

- Vi ger inga trivselpengar för att höja livskvaliteten för brukaren eller köper traktorer och annat som inte har med assistans att göra. Det är inte seriöst att göra av med assistanspengar på en massa annat, säger Veronica Hedenmark.

Stil är ett kooperativ som ägs och styrs av assistansanvändarna själva där arbetsledaren och assistansanvändaren är samma person. Stils Björn Jidéus är oerhört kritisk mot att stora belopp betalas till brukaren som inte används till assistans och menar att företag som sätter det i system och hotar att urholka hela reformen.

- Det leder till att hela branschen får ytterligare restriktioner.

Assistansia är ett av de företag som har kritiserats för att ha betalat ut stora kontanta medel som sedan använts till annat än assistans.

VI ÄR
SNYGGA

DU FÅR
BODIS

VI ÄR
GLADA

ILLUSTRATION | NINA RAMSBY

- Pengarna som betalades ut var för omkostnader i samband med assistansen. Ett sätt att komma åt det här är att begära kvitton på alla restaurangbesök och andra kostnader för assistenten, men vi anser att det skulle vara ett intrång i brukarens privatliv, säger Mikael Fahlander.

Björn Jidéus nämner ett av företagen vars ägare ytterligare berikar sig genom att undvika skatt till följd av att man flyttar vinster till bolag utomlands. De verkar alls inte bry sig om att systemet körs i sank.

- För dem spelar det ingen roll. De använder inte personlig assistans själva, behöver den inte. Egentligen intresserar de sig inte så mycket i assistansverksamhet i sig, utan ser det som ett enkelt sätt att tjäna pengar. Jag förstår egentligen inte hur man kan vilja ha sin assistans hos ett företag som resonerar så. För oss är det annorlunda, vi behöver assistansen, är beroende av den, säger han.

Assistansföretag som betalar ut checkar på tiotusentals kronor. Lovar guld och gröna skogar. I den ökade konkurrensen ser det dystert ut för de företag som anser sig vara seriösa och använder assistansersättning till det som är avsett – personlig assistans.

Idén med Stil är att assistansanvändaren själv ska vara arbetsledare och leda och fördela assistansen runt sin egen person. Med den frihet som det innebär, följer också

”Egentligen tycker de inte så mycket om funktionshindrade, utan ser det som ett sätt att tjäna pengar. Jag förstår egentligen inte hur man kan vilja ha sin assistans hos ett företag som resonerar så.”

ett ansvar. Ett budskap som i ett kortsiktigt perspektiv är svårsålt och komplicerat.

- Alla andra säger att "Vi är snälla, snygga och glada. Vi fixar allt för dig." Istället försöker vi att vara en bra arbetsgivare, med kollektivavtal för våra anställda, utbildning av arbetsledare/assistansanvändare och pengar till pensionen för de anställda. Vi säger "Kom med, men det är svårt. Svårt med "egen" personal och att ta ansvar". En konsekvens av att bestämma över sig själv, är att ta ansvar, säger Björn Jidéus.

Cecilie Frödén

ROLF BERGFORS

*Rolf Bergfors, Göteborg,
har avlidit i en ålder av 63 år.
Närmast anhöriga är en syster och en bror.*

Grundaren av Göteborgskooperativet för Independent Living, GIL, har hastigt lämnat sina funktionshindrade kamrater i stor saknad den 15 april 2006. Rolf var en av Independent Living-rörelsens pionjärer i Europa. Han var med när European Network on Independent Living, ENIL, grundades. Rolf var också med och stiftade Independent Living Institute, ILI, där han satt i styrelsen fram till sin oväntade död.

För Rolf vaknade tidigt tanken att människans värdighet är starkt förknippad med ett självbestämt liv. Rolf tillhörde dem av oss som satt fast i halvinstitutionella, proffs-styrda och monopolistiska boende- och servicelösningar på 70- och 80-talet som begränsade våra liv.

I motsats till de flesta kunde Rolf se orsakerna till deras brister. När politiker, de etablerade handikapporganisationerna och allmänheten förväntade tacksamhet från oss, när de som ändå var missnöjda ville arbeta "inom det befintliga systemet" och bad om mer utbildning för och bättre attityder hos personalen, då insåg Rolf och några få att den snabbaste lösningen var att bygga något helt nytt utanför det befintliga: Vi ville ha assistansbrukare på toppen och inte på botten av maktstrukturen.

För många människor med medfödda eller tidigt förvärvade funktionshinder är ett självbestämt liv ingen självklarhet utan något man måste lära sig. Att lära sig att stå på egna ben och att själv fatta beslut i existentiella frågor är någonting man bäst lär sig av människor i samma situation som man själv befinner sig i. Rolf gick i lära hos amerikanska likar, och tillsammans med andra eldsjälar blev Rolf en av pionjärerna i Independent Living-rörelsen i Europa.

För funktionshindrade är personlig assistans en förutsättning för att delta i samhällslivet på lika villkor.

Funktionshindrade IL-rörelsen har förlorat en av sina idérrikaste pionjärer och en av dess starkaste och envisaste förkämpar. Vi behöver fler med Rolfs vision, envisa engagemang och torra humor.

*Göran Markhede, medlem i GIL
Adolf Ratzka, ordförande i ILI*

Ny handlingsplan i EU

Europarådet har antagit en handlingsplan inom handikappområdet för 2006-2015. Man uppskattar att befolkningen inom rådets medlemsländer består av mellan tio till 15 procent personer med funktionshinder. Gruppen kommer att bli större i takt med att den beräknade livslängden ökar.

Handlingsplanen är ett försök att konkretisera Europarådets målsättningar för mänskliga rättigheter, anti-diskriminering, lika villkor, och ett fullvärdigt och delaktigt medborgarskap för personer med funktionshinder. Planen identifierar ett antal nyckelområden. Ett är tillgänglighet och användbarhet till den byggda miljön, samt till produkter. Detta ska åstadkommas genom att principerna inom universell design lyfts fram. Rådet pekar också på en hög kvalitet inom policy, verksamheter och service som en nödvändig faktor. Delaktighet till samhället kräver att handikappperspektivet genomsyrar alla verksamheter i stället för att ses som ett separat problem. Planen ut-

trycker också en syn på funktionshinder som en normal variation av mänsklig mångfald. Och stadgar att personer med funktionshinder ska ha rätt till självbestämmande över sina liv.

Europarådet är den äldsta politiska organisationen i Europa, grundad 1949. Rådet har 46 medlemsländer, varav 21 från Central- och Östeuropa. Sedan slutet av 1980-talet är en av rådets främsta uppgifter att försvara mänskliga rättigheter och ta fram gemensamma överenskommelser för att standardisera de sociala och juridiska verksamheterna inom medlemsländerna.

Handlingsplanen kommer att följas upp i medlemsländernas rapporter till rådet, samt i rapporter och undersökningar från fristående organisationer. Ett forum ämnat för uppföljning kommer att anta en tidtabell och besluta om en eventuell uppföljning efter halva tiden. Internationella organisationer av personer med funktionshinder kommer att kunna delta i processen.

Handlingsplanen kommer att lanse-

ras i september 2006 vid en europeisk konferens i Sankt Petersburg.

www.coe.int

Susanne Berg

Uppsattstävling för tolerans

Japanska "Goi Peace Foundation" utlyser sin årliga uppsattstävling för barn och ungdomar upp till 25 års ålder. Årets tema är "Att lära sig leva tillsammans: främjande av tolerans och mångfald i en globaliserad värld". Deltagande uppsatser ska handla om hur barn/ungdomar kan hjälpa till att skapa samhällen där människor med olika bakgrund och från olika kulturer kan leva tillsammans i fred.

Uppsatser på engelska, tyska, spanska eller franska ska vara stiftelsen tillhanda senast 30 juni. Alla deltagare får diplom. Därutöver får förstapristagaren 100.000 yen (cirka 6.800 kronor) och två andrapristagare får halva summan var. Riktlinjer för deltagande finns på hemsidan.

www.goipeace.or.jp

Demonstranter arresterade i USA

Sammanlagt fler än hundra aktivister arresterades, enligt ADAPT, vid demonstrationer i Nashville, Tennessee 19-21 mars. ADAPT protesterade mot institutionaliseringen av personer med funktionshinder i delstaten. Gruppen blockerade effektivt politiker och tjänstemän från att ta sig från regeringsbyggnaderna på Capitol Hill.

Sammanstötningarna provocerade fram ett lagförslag ämnat att skapa arbetsro för regering och administration. Parlamentets två ordförande föreslogs gemensamt få befogenhet att beordra delstatspoliserna att i framtiden rensa

området från demonstranter. Förslaget röstades omedelbart igenom i senaten för att därefter skickas vidare till representanthuset. Lagstiftning kräver båda husens godkännande.

Massiv kritik från media och allmänhet pekade dock på förslaget vaga formuleringar som ger ordförandena möjlighet att utifrån eget godtycke upplösa demonstrationer. Detta ansågs strida mot grundläggande demokratiska rättigheter och medborgarintresset. Representanter från intressegrupper menar att lagförslaget bryter mot rätten till yttrandefrihet i den amerikanska konstitutionen.

Senatens lagförslag har i sin nuvarande form dragits tillbaka från representanthusets agenda.

Ryssland vann medaljstrid

De Paralympiska vinterspelen 2006 avslutades den 19 mars i Turin. Ryssland vann den sammanlagda medaljstriden med 13 guld, 13 silver och sju brons medan Sverige, med en tredjeplats i rullstolscurling, klamrade sig fast i tabellens andra ände, på en delad sjuttondeplats.

Vid avslutningsceremonin lämnades den Paralympiska flaggan över till Sam Sullivan, borgmästare i Vancouver där nästa vinterspel kommer att hållas år 2010. Sullivan använde ett specialanpassat fäste på sin elrullstol för att ta emot flaggan.

INTE UTAN MIN RULLSTOL

I socialdemokraternas Sverige måste Du vara rik för att få till ett värdigt liv som funktionshindrad.

I dag är det ingen som tar ansvar för att en funktionshindrad, efter akut ambulanstransport till ett sjukhus får med sig sina hjälpme-

del, till exempel rullstol och specialbyggd toalettstol. Det verkar finnas en lucka i lagen på denna punkt. Det visar sig nämligen att den funktionshindrade får betala transporten själv. Dessa kostnader kan bli ganska dryga.

Även om anhöriga skulle vilja hjälpa till genom att använda sin egen bil är det oftast omöjligt eftersom specialbyggda rullstolar,

elektriska rullstolar och toalettstolar inte ryms i en vanlig personbil.

Socialministern Ylva Johansson (s) är mycket kallsinnig och anser att det fungerar bra som det gör idag.

För mig är det en viktig rättvisefråga och en självklarhet att funktionshindrade har rätt att få med sig sin rullstol vid en sjukvistelse. *Marietta de Pourbair-Lundin (m)*
Riksdagsledamot, Haninge

TRÖTT PÅ HANDIKAPPLAGOM?

Vårda ursinnet med en prenumeration på **Stiletten** – Stils otyglade röst mot handikapplagom i alla kvalmiga former.

Endast 200 kronor för en årsprenumeration! Sätt in pengarna på Stils bankgironummer 297-4947 och märk talongen "Stiletten".

Posttidning B
STIL
Arenavägen 63
121 77 Johanneshov

ZICO BILD: WALTER HIRSCH HAR FOTOGRAFERAT: OLYMPIA KAMERAUSSTÄLLNINGEN

Vi ser på dig lite annorlunda.

Vad behöver människor som för all framtid kommer att vara beroende av andra för att klara vardagen? Sympati? Någon som tar hand om allt?

Vi på Stil tror det är som att köra rakt in i en återvändsgränd. Istället tror vi på att öka ansvaret och kontrollen över vardagen.

Därför får vi som är medlemmar i Stil en unik utbildning i ledarskap. Målet är att skapa ett liv i egen regi genom att själv bli arbetsledare för sina personliga assistenter.

Visst har det funnits utomstående som har tvivlat – men faktum är att de flesta av oss idag tar långt större del av livet än någon kunnat ana.

Vilken väg väljer du?

Ring 08-506 221 50 så berättar vi mer om nästa utbildning. Eller besök www.stil.se

STIL
STIFTARNA AV INDEPENDENT LIVING I SVERIGE